

HANGYA

„A fogyasztási szövetkezet.“

Felolvasta Szatmáron a nagybányai ref. tanító-egyesület közgyűlésén Ölyüs Lajos egyes. alelnök.

Igen tisztelt Közgyűlés!
Kedves Kollégáim!

A múlt hónapban elnöküktől egy levelet kaptam, amelyet elolvasatlanul a többi adósságot sürgető felhívások közé akartam csusztatni. Tekintve azonban azt, kollégával állottam szemben s gondolván azt, hátha egyszer kapok is valamit, — felbontottam. Spurim volt. Nem csalódtam! Kaptam! Még pedig egy ukázt, amely szigorú kötelességemmé teszi, hogy itt, Önök előtt, a mai szent napon számoljak be az ének és vallás-tanítási művészetemről, akár felolvasás, akár szabad előadás alakjában. Én az éneknek a szabadban való előadását kultiválom. Tekintve azonban azt, hogy orvosaim tanácsára antialkoholistává vedledtem s ez csak úgy szárazon nem gilt. Nagyon kérem elnök urat, bocsásson meg engedetlenségemért, de ígérem, hogy ha egyszer Szinérváralján járok, a pincéje előtt elterülő szabadban, rendelkezésére fogok állani.

Elnökünk rendreutató tekintetere azonban hozzá fogok most már felolvasásom valódi tárgyához: „A fogyasztási szövetkezetek szükségességéhez.“

Vannak közöttünk többen, akik ezzel az intézménnyel ismerősök és ennek vezetésében rövidebb vagy hosszabb ideig aktív részt is vettek s így felolvasásom nem igen fogja őket érdekelni. Kérem azonban, hogy egy öreg 20 éves „Hangyászt“ sziveskedjenek ők is meghallgatni.

Szövetkezet! Hiszen egész életünk egy folytonos szövetkezésből áll. A kezdet-kezdetén szövetkezünk az étellel, hogy adjon nekünk boldogságot; majd később a szép nemmel, kitől kényelmet s más egyéb jókat várunk, s kapunk helyette egy 30—40 éves háborut? végül megunva az államsegély folytonos várását, szövetkezünk halál Ófelségével egy olyan haza felkutatására, hol nemcsak fizetési tervekkel traktálnak, de keserves munkánkért illő jutalomban is részesülünk. Ezek szerint egész életünk szövetkezésből áll s ez néha sikerrel, de legtöbb esetben reáfizetéssel végződik. A sok szövetkezés közül a fogyasztási és értékesítő szövetkezetnek megalakítása és a

vele járó foglalkozás az, amely a tanítók részéről annyira megszokott díjazás nélküli erkölcsi siker mellett, anyagi sikerrel is jár. Fogyasztási szövetkezetre minden kis falunak szüksége van. Nagyon jól emlékszem, míg szövetkezetünket meg nem alakítottam, milyen sokszor jutottunk fonák helyzetbe s milyen rongy dolgokért kellett kétszeres vagy tizszeres árat is fizetni, a mi a szatócs szerint csak 5 avagy 10%-os nyereség. Nem hozok fel példákat, mert legtöbbben falusiak vagyunk itt s tudjuk, ismerjük a szatócsok kapzsiságát. A szükség azonban hozzájuk hajt s uszunk az árral, mely az önalkotta bankók tömkelegéből (hiszen ez jó ember, hitelbe is ad) előtte való meghajlásra, megalázkodásra vezet. Az az idő is elmúlt (vagy talán meg sem volt) amikor az ember, ha jó árut akart venni, egy-két hónapi beszerzéseért a 10—30 kilométerre eső városba gyalogolt, vagy ha futotta, szekerezett. Ugyan mondjátok meg, ma miből tennék azt? Így bele kell nyugodnunk, hogy a szatócs a petroleumos-tartájából kivett tölcseren keresztül öntse gondosan kimosott üvegeinkbe azt a rumot, amellyel feleségünk az előre bejelentett vendég tiszteletére óhaját tésztát készíteni, vagy valamelyik betegünket akarja lábra állítani. — Azt mondja erre valaki: Miért fogadja el? Miért nem küldi vissza? Ugyan-ugyan! Mert vagy azt feleli, hogy nincsen más, vagy azt, hogy a tiszta tölcseren eresztett ugyanazon rum, vagy bármi is, a finomabból van s nagyon természetes így drágább is. Ezek és ezekhez hasonló esetek sohasem fordulnak elő ott, hol fogyasztási szövetkezetek vannak, ha csak a legkisebb rend és tisztaságszeretet van is az ügyvezetőkben és az üzletvezetőkben. S mi lett volna a háboru alatt s mi lenne ma a fogyasztókkal, ha fogyasztási szövetkezetek nem volnának? Ezek a mostani hullámzó áraknak valóban a szabályozói. Nemcsak falvakban, de positive tudom, hogy városokban is a fogyasztási szövetkezetektől nem mertek a kereskedők áremelést csinálni, vagy el-tették áruikat, s akkor hozták napfenyre, amikor drágább bevásárlás esetén a szövetkezet is kénytelen volt áremelést eszközölni. Az is megtörténik, — különösen a háboru alatti időre áll ez. — hogy a szatócs bevárja, míg egyik-másik forgalmas cikk kifogy a szövetkezetből s ilyenkor ő busás áron adja el skartba tett

portékáját. S mindezeknek mi, fogyasztók isszuk meg a levét.

A „Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet“ megalakításához nem szükséges semmi más, csak egy lelkes, munkaszerető ember s egy kis bizalom a nép részéről. — Megint hallom az ellenvetést. — Bizalom a nép részéről? Mikor végrehajtóval kell beszédeni nyomorúságos bérünket! Ismétlem, bizalom és higyetek meg, a tanítók azok, akik e bizalomhoz legközelebb állanak, legkönnyebben hozzájuthatnak és a legbiztosabban meg is tarthatják. — A recipe: kitartó munka nemcsak az iskolán belől, hanem az iskolán kívül is. — Vagy ha azt gondoljátok, hogy ez a bizalom még nem nyilvánult meg, még csak aluszik, csináljátok meg a fogyasztási szövetkezetet s bizony mondom nektek, hogy felébred ekkor és mellétek szegődik.

Körülbelül 15 szövetkezetet alakítottam már, részint Szatmár, részint Szilágy megyékben; s a mindenütt tanúsított lelkesedés, mely abban nyilvánult meg, hogy beszédem után a már eddig történt részjegyzések megtöbbszörözöttek, sőt a kétkedők is előkotoraszták a ládafiába zárt, vagy a kiszuperált iskoláskönyvekbe simított kisebb nagyobb bankókat, arról győzött meg: hogy a szatócsok uralmát a nép már megunta. — Belátta azt, hogy az egyesült erővel felállított szövetkezet nemcsak jó és olcsó dolgokkal látja el tagjait, de általa felesleges terményeit jutányosabban értékesítheti, s a befizetett üzletrészek kamatain felül megmaradt haszón is a családban marad. — Látva azt a szeretetet, amellyel ezek az idegenek igénytelenségemet csekély fáradozásaimért elhalmozták, arra ösztönözött és ösztönöznek, hogy a fogyasztási és értékesítő szövetkezeteknek mindenkor bátor szószólója, terjesztője legyek. Éppen ezért szeretettel kérlek Titeket, kedves kartársaim, vegyétek komolyan felhívásomat s állítsatok fel minden kis faluban fogyasztási szövetkezetet. Tudom, hogy a mai pénzsűk világban egy kissé nehezen fog ez menni, de ha mást nem is tesznek, felvilágosító beszédekkel egyengessétek az utat s észre sem veszitek, az emberek tömegesen fognak sorakozni felvetett eszmétek zászlója alá.

Csak annyit jegyzek még meg, amit felolvasásom elején is jeleztem, hogy munkánk az erkölcsi siker mellett, anyagi

haszonnal is jár. Azt hiszem, hogy a mai önző világban, mikor minden kis munkáért nagy fizetést követelnek, senki sem fog megütközni ezen kijelentésemre és senki sem fogja a népért való önzetlen munkánkat, (hiszen elsősorban az ő jólétükért, az ő hasznokért dolgozunk) az anyagiak utáni kapkodásnak minősíteni. Különben is ami azt illeti a tanítók fizetése mellett nagyon is elfér egy kis mellékkereset. De egy szövetkezet lelkiismeretes vezetésével van is dolog, aminek ingyen való elvégzését senkitől sem várhatjuk, senkitől sem követelhetjük.

Ezt a munkát értékelte a „Hangya” központ igazgatósága is, amikor az érdemes ügyvezetők részére évenkénti 157.500 leu jutalomdíj kiosztását határozta el, még pedig nem megvetendő összegekben.

Fel tehát kedves kollégáim! Fel a szövetkezeti eszme kibontott zászlója alá! Lobogtassátok azt magasan! Alakítsátok mindenütt szövetkezetet! Ezzel fogjátok munkálni annak a népnek előrehaladását, jólétét, amelynek nevelésére és vezetésére elhivatottak. Ha néha elismerés helyett gúnyt, rágalmat arattok is, ne tántorítsan ez vissza benneteket a további munkától.

A központ közleményei.

A rendelések feladása. A szövetkezeti árurendelések terén — amint raktáraink jelentik — figyelmeztetésünk dacára is többször előfordul, hogy a szövetkezetek áruvásárlás céljából a raktárhoz beküldött megbízottjukat nem látják el cégjegyzett megrendelési lappal s a levélbeni megrendeléseket sem eszközlik mindenkor szabályszerűen, miáltal a raktárakat kellemetlen helyzet elé állítják, mert alkalmat adnak esetleges visszaélésekre.

Ennélfogva ismételt és nyomatékosan figyelmébe ajánljuk az ügyvezetőknek, hogy minden szövetkezeti árurendelést cégbélyegzéssel lássanak el, a cégbélyegző alatt pedig két igazgató aláírásával hitelesítse azt, mert az ügyvezetés ezen szabályához szigorúan alkalmazkodnunk kell s a jövőben raktáraink is csak cégbélyegzett és aláírt megrendelésekre adhatnak ki árut, illetve csak az ilyen megrendelést vehetik elintézés alá. Hasonlóképpen azon esetben is, ha a szövetkezet megbízottat küld valamelyik raktárunkba áruért, a megbízott is feltétlenül elatandó cégbélyegzett és aláírt megrendelő-lappal, mert annak hiányában a raktár árut nem adhat ki s így hiába való költségei merülhetnek fel a szövetkezetnek.

Kérjük ezért az ügyvezetőket, hogy a szövetkezet érdekében ezen szabályhoz mindenkor szigorúan alkalmazkodjanak.

Szövõpamutokra vonatkozó felhívás.

Értesíteni kívánjuk szövetkezeteinket, hogy a tagjaik közt általánosan nagy keresletnek örvendő szövõfonalokról ez évben is kellõ idõben és a szövetkezetek szükségletének megfelelõleg gondoskodni fogunk.

A kereslet megindulása előtt jóval már most tájékozódniuk kell azonban, hogy ezen cikkbõl a szövetkezetek szükséglete mekkora, hogy a fonalak beszerzésénél arra figyelemmel lehessünk.

A szövetkezetek tájékoztatásául közöljük, hogy az ismert és általánosan használni szokott egy szálu, sodratlan moule és a több szálu sodrott double fonalakat fehér, sárga (nyers) színben fogjuk beszerezni és pedig moule sodratlan beverõ fonalból 4., 6., 8., 10. számokban, double sodrott feleresztõ fonalból 14., 16., 18., 20., 22., 24. számokban.

A fonalak árát csak az áru megérkezésekor lesz módunkban szövetkezeteinkkel közölni, de előre is biztosítjuk, hogy a legelőnyösebb versenyképes áron fogjuk a fonalakat a szövetkezetek rendelkezésére bocsátani.

Ezek alapján felkérjük a szövetkezeti ügyvezetőket, hogy a szövetkezet szövõfonal szükségletéről sürgõsen tájékoztatni sziveskedjenek központunkat a fenti részletezés szerint, mert a fonalak beszerzésérõl minél elõbb gondoskodnunk kell.

Ezen felhívásunkra minden ügyvezetõ a szövetkezet érdekében feltétlenül fordítson figyelmet és igyekezzék a tagok meglegedését a szövõfonal szükségletek kielégítésével is kiérdemelni.

Szövetkezeti hírek.

A szövetkezeti nap megünneplése. Legutóbb érkezett központunkba a buzaházai szövetkezet ünnepségérõl szóló jelentés, mirõl szintén megemlékezni ohajtunk.

A marostorda-megyei buzaházai szövetkezet diszközgyûlés keretében ünnepelte meg a július 8-iki szövetkezeti napot. A megjelent nagy számú közönség elõtt a szövetkezet elnöke P. Szentmártoni Bálint igazgató tanító méltatta a szövetkezeti nap jelentőségét és visszatekintett az elsõ szövetkezők a rochdáli fakácsok szövetkezeti munkálkodására és azoknak kitarására, melybõl példát és buzdítást meríthet minden, a szövetkezeti eszmét ismerõ és pártoló ember. A szövetkezet tagjait továbbra is kitarásra és pártfogásra hívta fel, mely megtartásuk mellett a szövetkezet a legszebb fejlődést érheti el. Jelenlévõk lelkesedéssel hallgatták meg elnök buzdító szavait és a szövetkezeti eszme éltetésével zárták be a gyûlést. A szövetkezeti gondolatot nagyban emelte Fazekas Lajos ref. espiesnek az istentiszteleten a szövetkezésrõl mondott magasrõptû beszéde.

Bárdos Péter felhívása a gazdasági társadalom szervezkedésére. Földmûvelõ osztályunk jövõjéért aggodó féltéssel és körültekintõ meglátással Bárdos Péter magyarfenesi gazdátársunk tollából intézett lelkes felhívást örömmel olvastuk, mert bizonyosságot láthatunk abból, hogy a szervezkedés szükségességét mindenütt kezdik felismerni és mind több és több hirdetője akad a földmûves és gazda társadalom tömörülésének gazdaköri és szövetkezeti élet megteremtésére céljából. Midõn a községek kulturális és gazdasági előhaladása végett igen helyesen a falvak gazdasági erejének fokozására buzdít Bárdos Péter, akkor a gazdakörök mellett feltétlen a szövetkezetekre is gondol, mert ezen két tömörülési formája és intézménye gazda népünknek hivatott megvédeni õt a kizsákmányolással szemben és erejét megszásszorozva, önálló gazdasági élethez segíteni népünket.

Bárdos Péter gazdátársunkban a szövetkezeti eszme lelkes hívét ismerjük fel s ezért úgy üdvözöljük õt, mint aki a magyarfenesi szövetkezeti életnek is hivatott megteremtõje.

HIRDETÉSEK.

Gyimesközéplaki fogyasztási és értékesítõ szövetkezet 1923. év október hó 14-én délután 4 órakor a község házában rendkívüli közgyûlést tart, melyre a tagok az alapszabályok 25. §-a értelmében meghívotnak. Ha a közgyûlés a megjelenõ tagok csekély száma miatt határozatképtelen lenne, ugy a közgyûlés 1923. évi október hó 21 ikén fog megtartatni, mely tekintet nélkül a tagok számára, határozatképes lesz. Napirend: 1. Az alapszabályok 12. §-ának módosítása. 2. Netaláni indítványok. Kelt Gyimesközéplak 1923. aug. hó 20-án.
Az igazgatóság.

Hadadnadasdi fogy. és ért. szövetkezet 1923. évi szeptember hó 16-án délután 3 órakor a község házában évi rendes közgyûlést tart, melyre a tagok az alapszabályok 24. §-a értelmében meghívotnak. Ha a közgyûlés a megjelenõ tagok csekély száma miatt határozatképtelen lenne, ugy a közgyûlés 1923. évi szept. hó 23-án fog megtartatni, mely tekintet nélkül a tagok számára, határozatképes lesz. Napirend: 1. Mult évi üzleteredményrõl szóló jelentések tárgyalása. 2. Zárszámadások megvizsgálása és felmentvény megadása. 3. Mérleg megállapítás. 4. Tiszta jövedelemrõl való rendelkezés. 5. Az igazgatóság kiegészítése. 6. Felügyelõ-bizottság választása. 7. Netaláni indítványok. — 1922. évi december 31-én a tagok száma 148, üzletrészeinek száma pedig 183 volt, az év folyamán belépett 1 tag 1 üzletrésszel. A felügyelõ-bizottság által megvizsgált évi mérleg a bolthelyiségben kifüggesztetett és mindenki által megtekinthetõ. Kelt Hadadnadasd, 1923. augusztus 18.
Az igazgatóság.

A „Hangya” címû mellékletet szerkesztli:

DR. SZENT-IVÁNYI ÁRPÁD.

A melléklet tulajdonosa:

A „HANGYA” SZÖV. KÖZPONTJA, NAGYENYED.

Kiadó:

TÖRÖK BÁLINT

az E. G. E. Iltkára.